

PERSPECTIVA DANEMARCEI ÎN MEDIUL DE SECURITATE REGIONALĂ

DENMARK'S PERSPECTIVE IN THE REGIONAL SECURITY ENVIRONMENT

Av. drd. Anton MANDA ¹

Rezumat: Danemarca este un punct cheie pe harta Europei, atât prin poziția sa strategică în zonă, de punte de legătură între Scandinavia și restul Europei, dar și prin marea sa putere economică. Regatul Danez este un lider activ în problemele de securitate regională și un foarte important jucător în zona Arctică. Danemarca este un membru important atât în ONU, cât și în NATO, fiind membru fondator în ambele organizații internaționale.

Cuvinte-cheie: securitate regională, strategia zonei Arctice, terorism, ONU, NATO.

Abstract: Denmark is a key point on the map of Europe, both through its strategic position in the area, as a bridge between Scandinavia and the rest of Europe, but also by its great economic power. The Danish kingdom is an active leader in regional security issues and a very important player in the Arctic. Denmark is an important member of both the UN and NATO, as founding member in both international organizations.

Keywords: regional security, the Arctic strategy, terrorism, UN, NATO.

I ntroducere

„Denumirea de Danemarca, „teritoriul de graniță al danezilor”, a fost folosită pentru prima oară în sec. al IX-lea, în contextul încheierii procesului de constituire a unei autorități politice centrale. Declinul Imperiului Carolingian a favorizat consolidarea regalității daneze și unificarea teritoriilor locuite de danezi. Procesul de unificare teritorială este încheiat în timpul Regelui Harold I (sec. X), dinastia daneză fiind atestată drept cea mai veche din Europa.”²

Danemarca poate fi definită ca fiind cea mai mică, cea mai sudică și ce mai joasă dintre cele trei țări scandinave. Peninsula Iutlanda și un arhipelag de peste

¹ Avocat în cadrul Cabinet individual de avocatură Manda Anton, București, telefon 0722/404126, e-mail: avmandat@yahoo.com

² <http://copenhaga.mae.ro/node/484>

400 de insule, dintre care 72 locuite, alcătuiesc Regatul Danez. În sud Danemarca se învecinează cu Germania, iar de Suedia este legată printr-un pod rutier și feroviar și are o zonă costieră de 7 314 km. Cu o populație de aproximativ 5 milioane și jumătate de locuitori, Danemarca are capitala la Copenhaga, iar limba oficială în regat este limba daneză. Moneda națională este coroana daneză.

Începând cu anii 1990 Danemarca și-a schimbat politica de securitate de la una low profile la una activă internațional, având mai multă inițiativă³. Danemarca a aderat la Uniunea Europeană în 1973, dar rămâne în afara zonei Euro, în vreme ce Groenlanda și Insulele Feroe și-au exercitat dreptul de a rămâne în întregime în afara UE. Membru fondator al ONU, NATO și al OECD, Danemarca este și membră a OSCE. Cu o economie mixtă de piață și cu un stat asistențial mare, Danemarca are cel mai înalt nivel de egalitate a veniturilor și al șaptelea cel mai mare venit mondial pe cap de locuitor. S-a clasat frecvent pe primul loc ca cea mai fericită și mai puțin coruptă țară din lume. În 2011 Danemarca a fost clasată pe locul 16 după Indicele Dezvoltării Umane, respectiv pe locul opt după IDU-ul ajustat după egalitate, pe locul trei după Indicele Democrației și pe locul doi după Indicele de Percepție a Corupției.⁴

Poziția geografică și geostrategică a Danemarcei

Danemarca este așezată din punct de vedere geografic în Europa de Nord, având ieșire la Marea Baltică și la Marea Nordului. Se situează pe o peninsulă la nord de Germania, având și două mari insule, respectiv insula Sjaelland și insula Fyn. Suprafața totală a țării este de 43 094 kmp. Are un relief de câmpie, cu teren arabil și recolte permanente, un climat temperat, umed și înnorat, cu ierni temperate și cu vânturi răcoroase⁵. Pe teritoriul Danemarcei gasim resurse naturale precum: petrol, gaze naturale, sare, calcar, cretă, piatră, pietriș și nisip. Riscurile naturale prezente în această țară sunt inundațiile din zona Jutland, cât și cele de-a lungul coastelor sudice a insulei Lolland (aceste zone fiind protejate de mare printr-un sistem de diguri).⁶

Problemele cu care se confruntă Danemarca în prezent în domeniul de mediu sunt: poluarea aerului, în principal de la emisiile vehiculelor și a uzinelor electrice, poluarea cu nitrogen și fosfor a Mării Nordului și poluarea apei potabile de suprafață cauzată de gunoierul animalier și pesticidelor.

Danemarca este divizată administrativ în cinci regiuni, din care se disting două unități administrative cu statut dual (municipalitate și județ) – Copenhaga și

³ *World Geography – A Physical and Cultural Approach*, Editura Glencoe, 1995

⁴ <http://ro.wikipedia.org/wiki/Danemarca>

⁵ <http://ro.wikipedia.org/wiki/Danemarca>

⁶ *Ghid complet Danemarca*, Editura Aquila '93, București, 2005

Frederiksberg, care au legi proprii de organizare și funcționare. Mai departe, Danemarca este împărțită în 140 județe și 275 de municipalități, constituite pe principiul concentrării a minimum 5.000 de locuitori, capitala Danemarcei fiind la Copenhaga (0,5 milioane locuitori).

Danemarca din punct de vedere istoric

După cel de-al Doilea Război Mondial Danemarca a aderat ca membru fondator la ONU, în anul 1945, și în 1949 la NATO. Aderarea la NATO a echivalat cu abandonarea politicii de neutralitate, o constantă a diplomației daneze în perioada 1864 – 1940, beneficiară a planului Marshall în 1948.

Danemarca a traversat în anul 1950 a doua fază a revoluției industriale. Tensiunile sociale din perioada 1968 – 1973 (Revoluția Tineretului) a avut ca principală consecință modificarea structurii sistemului politic tradițional. La alegerile generale din 1973 partidele tradiționale (Liberal, Social Democrat și Conservator) au totalizat împreună doar 58% din voturile electoratului, pe scena politică daneză formându-se noi formațiuni, care vor juca un rol considerabil în perioada următoare, respectiv Partidul Progresului, Partidul Centru-Democrat și Partidul Creștin – Popular. După un deceniu (1982 – 1994), dominat de forțele de centru-dreapta, stânga politică a revenit la guvernare în 1993⁷. În 2001 a avut loc o nouă schimbare în orientarea politică a electoratului, pentru prima dată după 1990, Partidul Liberal reușind să obțină mai multe voturi decât Partidul Social Democrat. În 2011, electoratul s-a pronunțat în favoarea unei coaliții de centru-stânga, dominată de Partidul Social Democrat.

Suverana Danemarcei, Margareta a II-a, a fost proclamată regină în 1972 în baza prevederilor Constituției adoptate în 1953, care dau posibilitatea ca succesoarea la tron să poată avea loc și pe linia descendenților de sex feminin ai suveranilor.

Danemarca este membru UE din 1995 și în anul 2001 a aderat alături de Finlanda, Norvegia și Islanda la Spațiul Comunitar Schengen.

Forma de stat

Forma de stat în Danemarca este monarhia constituțională parlamentară⁸, regat ereditar, conform Cartei Constituționale din 1953. Danemarca este chiar cel mai vechi regat din Europa. Puterea legislativă este exercitată de suveran și de parlamentul unicameral – Folketingul (179 de membri, aleși pentru un mandat de 4 ani, între care 2 reprezentanți ai Groenlandei și 2 ai Insulelor Feroe). Șeful statului

⁷ Lungu, Marius, *Statele lumii – Antologie*, Editura Steaua Nordului, Constanta, 2006

⁸ http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/denmark/index_ro.htm

are atribuții de reprezentare. Guvernul este condus de prim-ministru, care are responsabilitate în fața parlamentului.

Danemarca din punct de vedere economic

Cele mai importante sectoare ale economiei Danemarcei sunt: administrația publică, apărarea, educația, sănătatea și asistența socială, comerțul, transporturile, serviciile de cazare și alimentație publică și industria. Principalii parteneri de export ai țării sunt: Germania, Suedia și Regatul Unit, iar cei de import sunt Germania, Suedia și Țările de Jos. Danemarca este o țară cu o economie puternic dezvoltată. Din sectorul danez al Mării Nordului se extrag petrol și gaze naturale ce satisfac necesarul intern de consum. Ramurile tradiționale sunt construcțiile navale, motoarele Diesel, navele frigorifice și industria agro-alimentară. Este primul exportator mondial de carne și preparate din carne de porc, fiind urmat de chimia fină (farmaceutică), electronică și producția de generatoare eoliene (compania daneza Vestas fiind lider mondial). Ocupă primul loc în lume sub raportul producerii energiei electrice din energia eoliană, valorificată pe scară largă. Este una dintre cele mai performante țări în specializarea de creșterea animalelor pentru lapte și carne, precum și pentru blănuri prețioase. Pescuitul este foarte dezvoltat, fiind pe locul 3 în UE în anul 2011.

În ceea ce privește turismul, majoritatea turiștilor din Danemarca sunt de naționalitate germană și scandinavă⁹. Aceștia asigură peste 60% din încasările totale din turism ale Danemarcei. Principalele zone turistice ale țării sunt orașul Copenhaga și resursele antropice incluse în Patrimoniul UNESCO.

Rolul Danemarcei în plan regional și global

Deși Danemarca și-a asumat un rol de lider în problemele de securitate subregională, aceasta nu a emis pretenții de conducere generală. Regatul danez a devenit un actor activ și influent în regiunea Arctică. Împreună cu Groenlanda și cu Insulele Feroe a formulat strategia arctică pentru perioada 2011 – 2020¹⁰, care conține o serie de obiective politice, împărțite în două categorii: cele care susțin și întăresc calea Groenlandei către o mai mare autonomie și auto-guvernare și cele care mențin poziția Danemarcei ca jucător important al Arcticului.

Având în vedere cele patru obiective și cele patru capitole ale „Strategiei Arctică a Regatului danez pe perioada 2011-2020” adoptată de Guvernul Danemarcei, Guvernul Insulelor Feroe și Guvernul Groenlandei în august 2011, prioritățile și principalele acțiuni ale strategiei sunt următoarele: în primul rând, sporirea siguranței maritime și aplicarea suveranității; în al doilea rând, exploatarea

⁹ Matei Horia C., Neguț Silviu, Nicolae Ion - *Enciclopedia statelor lumii*, Ediția a VIII-a, Editura Meronia, București, 2014

¹⁰ http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=157:danish-preliminary-arctic-strategy&catid=40&Itemid=108

resurselor minerale, crearea de noi oportunități economice și utilizarea energiei regenerabile, menținând poziția de lider în cercetarea din zona Arctică și promovând cooperarea în zonă a sănătății populației; în al treilea rând, documentarea mai vastă în ceea ce privește schimbarea climatică și gestionarea mediului natural Arctic pe baza celor mai bune informații științifice și, în ultimul rând, prioritizarea cooperării globale și consolidarea cooperării dintre *Consiliul Arctic* și *Arctic 5*". Strategia are un focus dublu și un obiectiv final: de consolidare a noii poziții a Groenlandei în calitate de entitate autonomă și redefinirea unei poziții a Regatului Danez în zona Arctică ca "jucător global" și de reacție și răspuns la recente schimbări economice, geopolitice și de mediu, cât și creșterea intereselor globale în această zonă. Această strategie are o perspectivă globală clară.

Implicațiile evenimentelor externe asupra Danemarcei

Unul dintre cele mai recente evenimente externe care are un impact asupra țărilor NATO, cât și asupra Europei este situația Ucrainei cu Rusia. Aceasta din urmă și-a demonstrat disponibilitatea de a folosi forța militară pentru a preveni statele non-NATO din spațiul post sovietic să nu formeze legături strânse cu occidentul. Acesta este obiectivul Rusiei¹¹, de a menține Ucraina într-o stare de instabilitate și slăbiciune pentru a submina perspectivele acesteia de a adera la NATO. Criza din Ucraina va continua să tensioneze relațiile dintre Rusia și Occident. Rusia va acorda prioritate ridicată modernizării forțelor sale armate cu accent pe dezvoltarea forțelor capabile să conducă acțiuni ofensive de-a lungul periferiei Rusiei. Deși nu va risca o confruntare militară deschisă cu NATO, ar putea iniția o presiune militară disuasivă în special asupra țărilor baltice, menținând criza internațională majoră cu Occidentul. Chiar dacă Rusia și-a sporit activitățile sale militare în vecinătatea Danemarcei, avioanele rusești zburând ocazional prin spațiul aerian din vecinătatea Danemarcei, nu există indicii că Rusia constituie o amenințare militară directă crescută pe teritoriul danez.

Amenințarea teroristă din străinătate împotriva Danemarcei și țărilor occidentale din zonele de conflict locale este serioasă. Condițiile operaționale ale militanților islamiști din Orientul Mijlociu, din Afghanistan și Africa s-au îmbunătățit. Pe termen scurt, ca urmare a atentatelor din Siria și Irak, intenția militanților islamiști de a ataca vestul a crescut. Din această cauză un număr mare de occidentali vor participa la conflicte în Siria și Irak și astfel militanții islamiști vor avea un acces direct mai mare asupra occidentului, inclusiv asupra

¹¹<http://fe-ddis.dk/eng/Products/Intelligence-Risk-Assessments/Pages/TheDDISIntelligenceRiskAssessment2014.aspx>

Danemarcei. Alături de Belgia și de Anglia¹², Danemarca s-a alăturat luptei globale împotriva grupului militant ISIS în septembrie 2014. Danemarca și Belgia au promis că vor ajuta Statele Unite în îndeplinirea loviturilor aeriene în Irak și au prezentat planurile lor de lansare a avioanelor de luptă împotriva grupului extremist. Prim-ministrul danez Helle Thorning-Schmidt a anunțat că Danemarca va trimite 250 de piloți și personal, trei rezerve jets și patru avioane de combatere a grupului ISIS în Irak.

Competiția pentru drepturile legale la resursele de pe fundul Mării Arctice se așteaptă să se intensifice în următorii ani. Rusia continuă să urmeze politica Națiunilor Unite și să coopereze pe problemele legate de zona Arctică, dar aceasta va fi sub presiune pe plan intern deoarece nu își poate atinge obiectivele cu strategia actuală. Aceasta este din ce în ce mai determinată să urmeze interesele sale mai riguros, în detrimentul relațiilor cu occidentul. Acest lucru poate reprezenta o provocare pentru Danemarca deoarece pretențiile Danemarcei nu vor fi modificate până la mijlocul anilor 2020, pretenții care, foarte probabil, se vor suprapune cu cele rusești, astfel că până atunci lucrurile nu vor fi rezolvate.

Oricum, dezvoltarea pe termen lung a regiunii Arctice este mai degrabă caracterizată de cooperare și competiție decât de conflicte și confruntări. Principalele interese ale Chinei în zona Arctică sunt rute maritime mai scurte și accesul la resursele naturale. Investițiile chineze de aici, inclusiv în Groenlanda, vor genera interese politice și strategice în regiunea arctică.

Autoritățile și companiile daneze sunt expuse la spionaj cibernetic extins din partea unor actori sponsorizați de anumite state sub formă APT (Advanced Persistent Threats). APT este o formă de atac de hacker avansată, dirijată și perseverentă. Pentru atacul APT este nevoie de o organizație cu suficiente resurse financiare și informații tehnice specifice despre ținta pe care dorește să o compromită. Scopul acestui tip de atac este spionajul, inclusiv cel industrial. Aceasta include și colectarea informațiilor de interes politic și strategic și rezultatele obținute din activitățile de cercetare și dezvoltare ale danezilor și ale companiilor străine. În 2013 și 2014 au fost organizate câteva atacuri cibernetice critice. Au fost targetate autorități publice și private, cu dimensiuni și importanță considerabilă pentru Danemarca. Totuși, criminalii cibernetici și hackerii motivați politic reprezintă o amenințare minoră la interesele daneze, deoarece dezvoltarea tehnologică a adus un model de risc schimbat, cu o nevoie crescută de măsuri de securitate și pregătire.

¹² <http://www.newsweek.com/britain-belgium-and-denmark-join-global-coalition-against-islamic-state-273570>

Importanța și locul Danemarcei în structura de securitate zonală

Danemarca are în structura sa de organizare și apărare a securității interne și externe două servicii¹³, respectiv PET – Danish Security Intelligence Service și FET – Danish Defence Intelligence Service. Sarcinile principale ale PET sunt supravegherea, investigarea și prevenirea acțiunilor sau planurilor care au potențialul de a deveni amenințări la adresa independenței și securității Regatului și a ordinii juridice a societății. Eforturile operaționale PET în acest sens sunt împărțite în trei domenii: combaterea terorismului, combaterea extremismului și contra-spionajul. FET este responsabil pentru strângerea informațiilor externe, fiind serviciul de informații militar danez. Acest serviciu adună, analizează și difuzează informații privind condițiile importante pentru securitatea Danemarcei și a securității unităților militare daneze dislocate în misiuni internaționale. Activitățile de informații includ colectarea de informații de interes politic, financiar, științific și militar.

Aceste două servicii cooperează și coordonează misiuni comune, evoluțiile amenințărilor pe plan național și internațional la adresa Danemarcei făcând lucrurile mai dificil de separat între cele două. Cooperarea este asigurată prin contacte și coordonare între personalul celor două servicii la nivel de management și funcționari, cât și în grupuri de lucru speciale. Cooperarea include combaterea terorismului, aceste servicii pregătind evaluări comune privind amenințarea terorismului la nivel internațional. Cooperarea se referă, de asemenea, la activități de non-proliferație, precum și la activități în domeniul tehnic. În plus, cele două servicii fac schimb de personal cu scopul de a consolida cunoștințele privind practicile și metodele celuilalt serviciu.

Danemarca participă la acțiuni internaționale de cooperare privind combaterea terorismului, alături de alte lucruri, participare asumată prin rezoluția 1373 a Consiliului Securității ONU și prin decizia UE nr. 2002/475/RIA pentru combaterea terorismului. Prin acest cadru de cooperare, Danemarca are obligația de a preveni pregătirea acțiunilor teroriste pe teritoriul său, de a asigura urmărirea penală împotriva teroriștilor și de a asista alte țări în investigarea cazurilor criminale de terorism (pachetul antiterorism). De asemenea, Danemarca are obligația de a împiedica cumpărarea de către teroriști a produselor, tehnologiilor și know-how-ului de pe teritoriul țării, care ar putea să conducă la fabricarea armelor de distrugere în masă. Țările din Est și Orientul Mijlociu cu astfel de preocupări au încercat să desfășoare activități în acest sens și în Danemarca.

Chiar dacă amenințările de spionaj împotriva Danemarcei și intereselor acesteia s-au schimbat odată cu climatul național și internațional, serviciile de spionaj străine rămân active în Danemarca. Serviciile de contraspionaj sunt active

¹³ <http://www.eyespy.com/inteldenmark.htm>

și se concentrează pe strângerea informațiilor care implică activități sociale subversive, atât în ceea ce privește atitudinea internă și a celorlalte state, cât și în ceea ce privește NATO și UE și dezvoltarea acestora. În plus, informațiile tehnice și științifice aflate în cercetare sunt adunate de la instituțiile de învățământ superior și de la firmele private.

Concluzii

Putem concluziona că în ciuda dimensiunilor reduse în comparație cu celelalte state scandinave cât și în ciuda numărului relativ redus de locuitori, Danemarca este un punct cheie pe harta Europei, fiind practic puntea de legătură, liantul între Scandinavia și restul Europei.

Fiind un exportator important, Regatul Danez are strânse legături cu Germania, Suedia, cât și cu Regatul Unit. Această țară nordică reprezintă un important punct turistic, dar și un excepțional centru educațional pentru studenții din toată lumea. Danemarca are bune legături și cu România, fiind unul dintre importatorii de interes din țara noastră. Potrivit MAE, la 31 decembrie 2013, volumul total al schimburilor comerciale româno-daneze a fost de 788 milioane de euro, din care exporturile au fost în valoare de 212,01 milioane de euro, iar importurile în valoare de 576,02 milioane de euro. La 1 decembrie 2013, în România erau înregistrate 761 societăți comerciale cu capital danez (locul 22 în topul investitorilor străini din punct de vedere al capitalului social subscris). Investițiile daneze de capital au fost realizate, în principal, în transporturi, industria alimentară, zootehnie, comerț interior și comerț exterior¹⁴.

De asemenea, Danemarca este un membru important ONU, fiind unul dintre fondatorii acestei organizații internaționale, dar are o poziție importantă și în cadrul NATO, fiind membru fondator în anul 1949. Regatul Danez este un lider activ în problemele de securitate subregională, cât și un foarte important jucător al Articului, formulând împreună cu Goenlanda și cu Insulele Feroe strategia arctică pentru perioada 2011 – 2020.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Ghid complet Danemarca*, Editura Aquila '93, București, 2005;
- *** *World Geography – A Physical and Cultural Approach*, Editura Glencoe, 1995;

¹⁴ <http://www.agerpres.ro/flux-documentare/2014/04/16/zile-nationale-ale-stator-lumii-danemarca-09-30-54>

LUNGU Marius, *Statele lumii – Antologie*, Editura Steaua Nordului, Constanta, 2006 ;

MATEI Horia C., NEGUȚ Silviu, NICOLAE Ion - *Enciclopedia statelor lumii*, Ediția a VIII-a, Editura Meronia, București, 2014.

<http://copenhaga.mae.ro/node/484>

<http://ro.wikipedia.org/wiki/Danemarca>

http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/denmark/index_ro.htm

http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=157:danish-preliminary-arctic-strategy&catid=40&Itemid=108

[http://fe-ddis.dk/eng/Products/Intelligence-Risk-](http://fe-ddis.dk/eng/Products/Intelligence-Risk-Assessments/Pages/TheDDISIntelligenceRiskAssesment2014.aspx)

[Assessments/Pages/TheDDISIntelligenceRiskAssesment2014.aspx](http://fe-ddis.dk/eng/Products/Intelligence-Risk-Assessments/Pages/TheDDISIntelligenceRiskAssesment2014.aspx)

<http://www.newsweek.com/britain-belgium-and-denmark-join-global-coalition-against-islamic-state-273570>

<http://www.eyespy.com/inteldenmark.htm>

<http://www.agerpres.ro/flux-documentare/2014/04/16/zile-nationale-ale-statelor-lumii-danemarca-09-30-54>

